

კარლ ჰაუსჰოფერის გეოპოლიტიკის თეორიის გავლენა ალექსანდრე
ნიკურაძის მსოფლმხედველობაზე

გვანცა აბრამიშვილი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა
და ხელოვნების ფაკულტეტზე გერმანიისმცოდნეობის მაგისტრის აკადემიური
ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

გერმანიის კვლევები - კულტურა, პოლიტიკა, საზოგადოება

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ლაშა ბაქრაძე, პროფესორი, დოქტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2025

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოუქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

04.06.2025

გ.აბრამიშვილი

მადლობა

მადლობას ვუხდით ჩემს ხელმძღვანელს, ლაშა ბაქრაძეს, ნაშრომზე მუშაობის პროცესში გაწეული დახმარებისთვის.

მადლობას ვუხდით ასევე პროგრამის ხელმძღვანელს, ლევან ცაგარელს, ჩემ დას, მარიამ აბრამიშვილსა და ჩემ მეგობარს, ნინა ბოკუჩავას, გამოჩენილი ყურადღებისა და უპირობო მხარდაჭერისთვის.

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია გერმანელი გეოპოლიტიკოსის, კარლ ჰაუსჰოფერის გეოპოლიტიკის თეორიის გავლენა ქართველი მეცნიერისა და გეოპოლიტიკოსის, ალექსანდრე ნიკურაძის მსოფლმხედველობაზე. ნაშრომის მიზანია გამოკვეთოს, როგორ შეითვისა ნიკურაძემ ჰაუსჰოფერის თეორია და როგორ აქცია იგი კავკასიის გეოპოლიტიკური თვითრეპრეზენტაციის იარაღად. კვლევაში გამოყენებულია პოლიტიკური იდეების ისტორიის, კონტექსტის ანალიზისა და შედარებითი ანალიზის მეთოდები.

ნიკურაძის ნაშრომების კვლევის შედეგად გაირკვა, რომ მეცნიერმა ჰაუსჰოფერის გეოპოლიტიკური პარადიგმები ეროვნულ კონტექსტს მიაწვდინა. განსაკუთრებით საცნაურია საარსებო სივრცის ფუნქციური ლოგიკის, ეთნო-გეოგრაფიული და კულტურული ელემენტების ადაპტაცია ნიკურაძის ტექსტებში. კვლევაში წარმოჩნდა, რომ მეცნიერმა საბჭოთა კავშირისგან დისტანცირებისთვისა და შემდგომში საქართველოს პოლიტიკური დამოუკიდებლობის დასაბრუნებლად რეგიონის ნაციონალური ინტერესების არეში მოქცევა სცადა, გეოპოლიტიკური არგუმენტებით კი, გერმანიის ინტერესები რეგიონში ლეგიტიმური გახადა.

საძიებო სიტყვები: კარლ ჰაუსჰოფერი, ალექსანდრე ნიკურაძე, გეოპოლიტიკის თეორია, ეროვნული ინტერესები, ნაციონალ-სოციალიზმი, საარსებო სივრცე, კონტინენტური ბლოკი, პან-იდევბი.

Abstract

This paper discusses the influence of the geopolitical theory of the German geopolitician Karl Haushofer on the worldview of the Georgian scholar and geopolitician Alexander Nikuradze. The aim of the paper is to outline how Nikuradze assimilated Haushofer's theory and turned it into a tool for the geopolitical self-representation of the Caucasus. The research uses the methods of the history of political ideas, contextual analysis and comparative analysis.

As a result of the study of Nikuradze's works, it became clear that the scholar adapted Haushofer's geopolitical paradigms to the national context. The adaptation of the functional logic of living space, ethno-geographical and cultural elements in Nikuradze's texts is particularly noteworthy. The study shows that the scholar attempted to bring the region into the sphere of Nazi interests in order to distance himself from the Soviet Union and subsequently restore Georgia's political independence, while using geopolitical arguments to legitimise German interests in the region.

Key Words: Karl Haushofer, Alexander Nikuradze, geopolitical theory, national interests, National Socialism, living space, continental bloc, pan-ideas.

Abstract

In dieser Masterarbeit wird der Einfluss der geopolitischen Theorie des deutschen Geopolitikers Karl Haushofer auf die Weltanschauung des georgischen Wissenschaftlers und Geopolitikers Alexander Nikuradze erörtert. Ziel ist es, aufzuzeigen, wie Nikuradze Haushofers Theorie aufgriff und sie als Instrument zur geopolitischen Selbstdarstellung des Kaukasus nutzte. Die Untersuchung benutzt Methoden aus der politischen Ideengeschichte, der kontextuellen Analyse und der vergleichenden Analyse.

Die Analyse von Nikuradzes Werken hat ergeben, dass der Wissenschaftler die geopolitischen Konzepte Haushofers an den nationalen Kontext angepasst hat. Besonders bemerkenswert ist dabei die Anpassung der funktionalen Logik des Lebensraums sowie der ethnisch-geographischen und kulturellen Elemente in Nikuradzes Texten. Die Studie zeigt, dass Nikuradze versuchte, die Region in die Sphäre nationalsozialistischer Interessen zu integrieren, um sich von der Sowjetunion zu distanzieren und die politische Unabhängigkeit Georgiens wiederherzustellen. Dabei nutzte er geopolitische Argumente, um deutsche Interessen in der Region zu legitimieren.

Schlüsselwörter: Karl Haushofer, Alexander Nikuradze, geopolitische Theorie, nationale Interessen, Nationalsozialismus, Lebensraum, Kontinentalblock, Pan-Ideen.